

אצל גברת קירי-סקלודובסקה

יאנוש קורצ'אק, כתבים ז', עמ' 288-291
תרגום: אורי אורלב

פריס היא בירתה של צרפת.

גברת סקלודובסקה גרה בפריס.

בנצלי את תם עונת החגים בקרתי אצל בת ארצי הגדולה, שזכתה לתהלה באירופה עם תגליותיה הראשונות, ובגרשה – כאשר קבלה את הפרס הגדול.

פריס היא בירתה של צרפת.

הנה כמה פרטים מרחיבי בת ארצנו:

גברת סקלודובסקה לא הופיעה אף פעם בפילהרמוניה, איש לא ערער על זכותה כיורשת בכירה במשפחה, היא לא רצתה את גרון אף פעם בחייה, היא לא לקחה חלק בירידי הצדקה בעיר שלנו, לא כתבה סונטות ולא ספורים לתחרויות, גם לא פיליטונים, לא הופיעה על במות תאטרון כלשהו בפארוביניציה או בגרשה, בקצור, מלבד זכיתה בפרס הגדול מצנאטו של סוחר נפט נדיב אין לה שום זכויות מיוחדות או פריבילגיות לתהלה.

מסקנה כללית: תהלתה של הגברת סקלודובסקה בגרשה היא תהלה חולפת, ביחוד לנכח הקרנבל המתחיל כבר בנשפים עם תלבשות מהדרות למען העניין...

הגברת סקלודובסקה היא אשה: אין לה שפם, היא לובשת שמלה, לשם משפחה סימת נקבית – 'סקה', ולא גברית – 'סקי'. מלבד זאת היא פולניה. לא הייתי מדגיש כל כך את העבדה הזאת, שהרי יש נשים רבות מאוד בעולם ושום לאמיות אינה יכולה להתקיים בלי נשים ללא הבדל דרגת התפתחות, מצב כלכלי ומקום גאוגרפי. אך מלבד היותה אשה, גברת קירי היא כימאי.

אם אשה-רופאה זאת ברחה משנה במדה מסומת, אם אשה-סופרת איננה אלא חריג בולט, הרי כימאי בחצאית מתאים ללא ספק לשמש נושא לקריקטורה ב"פגרו" או ב"קוריר".

כדי להשלים את התמונה הקומית אוסיף עוד שאותו כימאי נשואה, ומלבד זאת גם – אם.

תארו לעצמכם: מכשירי שקילה למיניהם, אביקים, צנצנות, מבחנות, צנוריות, אטומים, פרוודות ומולקולות – וכל זה מפזר בכל החדר יחד עם חתולים, חלקי לבוש שונים של בעלה וילד זוחל בתוך.

הילד בוכה, הבעל חוזר רעב הביתה:

- ארוחת צהרים! – הוא זועק – איפה הצהרים?

- אין- משיבה אשתו – חכה עד שיתבשל הנסוי החדש שלי.

ובמקום מרק עדשים מבשלת האשה בקמין מימן, חמץ וכל מיני יסודות אטומיים, מתבוננת בהם במיקרוסקופ ושופכת בזהירות לצנצנות ולאביקים. Sapienti sat¹! [נדי לחכימא ברמיזא]

מלבד זאת אותו כימאי עז רוח נוסעת על אופנים ועובדת בצורה שיטתית ובהתלהבות. גיחס לאופנים אפשר עוד לסלח למגלה המהללת, בהתחשב במנהגים השונים הקיימים בצרפת, גיחס לעבודה ועוד נוסף לך – ההתלהבות. אלה תופעות של עווית בולט במיוחד ושל שחצנות, האפניית לנשים שסטו מהדרך וחרגו אל מחוץ לגבולות הקללים המכתבים על ידי הקודקס העולמי.

דירתה ושמלתה של בת ארצנו אינם מצטיינים במשהו מיוחד. על השלחן בטרקלין לא הבחנתי לא בדרמות של ויספינסקי, ולא ברפרודוקציות של בוקלין על הקירות, ולא בתצלומים, ואני כבר לא אומר של זמרים, אבל גם לא של זמרות, ולא בגליות – בקצור, שום דבר.

איזו אכזבה.

¹ לטינית – לחכם זה מספיק, אמרה של פלאוטוס (250-184 בערך לפני הספירה), מגדולי הקומיקאים הרומאיים, אמרה מקבילה במקורות: די לחכימא ברמיזא.

פתחנו בשיחה :

- האם גברתי הנכבדה אינה סבורה שהקמת בית חרשת של רדיוס ופולוניום בורשה, יכולה להביא לנו תועלת בהתחשב בשוקים הפתוחים למזרח הרחוק?

לשוא שלפתי עפרון מחדד ומגליון נקי של ניר : השאלה שלי נותרה ללא מענה.

- האם הגברת תהיה מוכנה לבוא לבקר אצלנו, כדי שבהרצאותיך על תגליותיך המהללות תפרעי חוב שיש לך, איך אומר זאת – נו, כלפי העתונות בורשה?

היא חיכה חיוך חור ולא השיבה.

- ... או אולי תכתבי לנו, גברתי, נאמר איזה מאה שורות (את העבוד הספרותי אני לוקח על עצמי). נפרסם זאת יחד עם תמונה של הגברת בספיח או במדור בקורת התאטרון? ...

פרסמתי בעצבנות את קצה העפרון.

- האם תואיל גברתי למסר לי מידע מסוים? האם הפולוניום הזה יכול לשמש בתעשיית תכשיטים? עגילים מקרינים מעצמם או משהו כזה. נערכים אצלנו בגמים אלה קונצרטים מיסטיים. האם תוכלי לתאר לעצמך? זה יהיה בדיוק בזמן... אם כי הרדיוס הזה, האם הוא יקר מאוד?

- יקר מאוד – השיבה המגלה.

- האם המתכת הזאת יש לה איזה קשר לחשמל? מפני שאצלנו בורשה עומדים להתקין קרונות נוסעים חשמליים ותאורה.

שוב חיוך בלתי ברור ומעצבן.

- האם אי-אפשר להשתמש בתגלית שלך ברפואה? שמעתי שהאטום החדש הזה מפיץ אור וחם? אולי אפשר להשתמש בו כדי לדעת את מין הנולד לפני הלידה, או במקום קרני X, או במקום כלורופורם, או במקום גז הצחוק בשעה שעוקרים שנים; אצלנו בורשה בני הנער בגיל בית-הספר סובלים מאוד מפאבי-שנים; בדיוק עכשו נערכת אצלנו סטטיסטיקה בנדון. גם הספינאות נפוצה מאוד. אולי איזה כתנת מגן או משהו...

התבוננתי בה בתשומת לב. התכניות שהצעתי היו נועזות, אך לא חרגו מתחומי המדע והחברה.

נשימתי נעתקה. זנקתי ממקומי בנעם.

- אני רואה שלא אשמע מפיך דבר – סננתי.

- האם בורשה יוצאים כתבי-עת בתחום מדעי הטבע? שאלה פתאום.

- יוצאים – אמרתי.

- האם אתה קורא בהם?

- לא.

- חבל – אמרה בשקט, לאט, ובנימה עצובה – אך אם אתה מבקש לברר פרטים מדיקים על הענין שבו תחקרתי אותי, גש בבקשה, אדוני, לאחת הספריות שלנו, תמצא שם כתבי-עת וספרים חדשים – ספרות שלמה המטפלת בנושא. אך קדם צריך להתכונן קצת...

- אין לי זמן, עלי לבקר בגלריות, בתאטרון ומחר אני חוזר לורשה – השבתי קצרות.

- דרך צלחה - אמרה בלבביות.

- אולי תוכלי לתת לי חתימה מהמתכת הזאת, גברתי? נציג אותה בחלון מערכת.

היא שוב חיכה.

הבקור הזה עלה לי על העצבים.

נצאתי מבלי להפרד...

האם הרציון הזה אינו מוכיח כמאָה עדים שֶהנָּשִׁים אֵינָן מוכנֹת דַּיָן עֲדֵינָן לְמַחְקָר מְדַעִי יְסוּדִי וּמְדִיק, שֶהן לא צְרִיכוֹת לְהַרְחִיק בְּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶן מִחוּץ לְתַחוּמֵי הַמְּסֻתוֹרֵין, בְּמַקְרָה הַגְּרוּעַ בְּיוֹתֵר לְבַקֵּר בְּקוֹנְצֵרְטִים מִיִּסְטֵיִם, לְחַזוֹת בִּיצִירוֹת הַחֲדָשׁוֹת בְּיוֹתֵר שֶׁל הַמוֹדֵרְנִיסְטִים, לְהֶאֱזִין לְזִמְרֵים אִיטַלְקִיִּים וּלְבַקֵּר בְּתַעֲרוֹכַת הַקְּדָמָה אֶצֶל קְרִינְלֵט?

